

330.341.1

• „ • • ”

• •

:

In the article the considered terms and prospects of scientific and technical development, and also factors of influence on innovative processes which predetermine necessity of introduction of mechanism of innovative development of regions for reformation of national economy.

Keywords: scientific and technical development, innovative policy, innovative processes, innovative models and mechanism, region, government control.

Виклад основного матеріалу. Одним з пріоритетних напрямів розвитку держави в Україні визначено державну політику науково технічного розвитку, яка є одним з інструментів реформування національного господарства. Історично сформована і відлагоджена система господарських стосунків, що успішно функціонує на заході і що грає там усе зростаючу роль в підтримці прийнятного рівня добробуту суспільства, рішенні складних завдань по задоволенню життєво важливих потреб різних регіонів і територій, має для нас не лише науковий, але і конкретний практичний інтерес. Важливим елементом збалансованого стійкого розвитку, що забезпечує стимулювання науково-технічного і соціального прогресу є цільові пріоритети і економічний зміст інноваційної політики, вибрані сфери і ефективні важелі дії на економіку, стратегічні напрями діяльності в господарському середовищі увібрали в себе те, що властиво сучасній практиці раціонального регулювання розширеного відтворення.

Найважливішою умовою успішного науково-технічного розвитку в сучасний період є державне регулювання НТП, обумовлене специфічними умовами української економіки. В умовах, що створилися, скорочення виробництва почало набувати негативного структурного характеру. Це означає фактичне руйнування існуючого науково-технічного потенціалу, перехід до економіки, яка втрачає здатність розширеного відтворення на своїй власній основі. Стратегічні розрахунки показують, що державне регулювання не можна розглядати як тимчасовий захід, обмежуючись тільки перехідним періодом. Як свідчить досвід західних країн, таке регулювання буде необхідним і в осяжному майбутньому, в умовах ринкової економіки, що вже склалася. Слід визнати, що можливості ринку у вирішенні проблеми прискореного розвитку НТП обмежені. Ринковий механізм запізнюється, виявляється уповільненим в епоху бурхливо НТР, що розвивається. Недостатньо ефективно діє ринковий механізм і у сфері структурних перетворень. Нові області, що формуються, малорентабельні, а частенько збиткові. В Україні, де давно назріла необхідність структурної перебудови, рішення відповідних задач можливе тільки на шляхах державного втручання у відтворювальний процес.

Перспективним може бути створення спеціальних інноваційних банків за участю приватного капіталу. Обов'язковим для цього є пільгове оподаткування, спрямоване у тому числі і на реінвестування прибутків та залучення до експертних комісій висококваліфікованих фахівців, які б могли забезпечити достовірні економічні прогнози щодо впроваджуваного продукту та ринкової кон'юнктури, оскільки специфікою інноваційного підприємництва є його надзвичайно високий ризик, однак успішні проекти забезпечують надприбутки. Так, на Заході частка витрат приватних компаній на фінансування впровадження наукових розробок у виробництво щорічно зростає. Наприклад, у Фінляндії, яка стала завдяки активній державній політиці конкурентоспроможною та інноваційно-активною країною, загальні інвестиції до науково-технологічної сфери складають понад 3,5 % ВВП. Їх здійснюють як високоефективні державні інвестиційні установи (Національне технологічне агентство, фінський національний фонд), так і мережа приватних венчурних установ і так званих «бізнес-янголів». Це дає можливість розподіляти частку у власності і прибутку технологічної компанії таким чином: третину отримує розробник, третину — менеджер, стільки ж — венчурний інвестор.

Негативним фактором у процесі реального впровадження інновацій виступає також відсутність інформації як з боку розробників, так і з боку потенцій інвесторів. Ринок інновацій передбачає попит, що визначається підприємствами, здатними впровадити перспективні технології у виробництво та інвестувати у високо ризиковані проекти, та пропозицію на науково-технічні розробки, яку формують науково-дослідні інститути та окремі команди винахідників, що займаються розробкою нових технологій. Обов'язковою умовою ефективного функціонування такого ринку є вільний доступ до інформації як з боку покупців, так і з боку продавців, та високий рівень захисту інтелектуальної власності. За умов, що права власності не є достатньо захищеними, неефективними будуть будь-які стимули до приватних інвестицій. Тому умовою ефективного запровадження науково-технологічних розробок є наявність ефективних законів та механізмів щодо захисту інновацій. Найбільш простим і розповсюдженим є застосування сертифікації та використання патентного захисту.

Таким чином, наявним є незадовільний рівень законодавчого забезпечення побудови інноваційної моделі економіки, відсутність єдиної державної стратегії, яка б передбачала комплексне стимулювання щодо нововведень, відсутній достатній рівень державного фінансування, сприятливе оподаткування компаній, що фінансують високотехнологічні розробки та інноваційні підприємства, спрощений механізм їх реєстрації, пільговий доступ до кредитних ресурсів та інститути стандартної інноваційної структури.

Механізм державного регулювання, що відповідає сучасним умовам ринкових відносин, особливостям науково-технічного розвитку як об'єкту управління, визначає необхідність розробки концептуальних основ формування системи регулювання науково-технічного розвитку регіонів (рис 1).

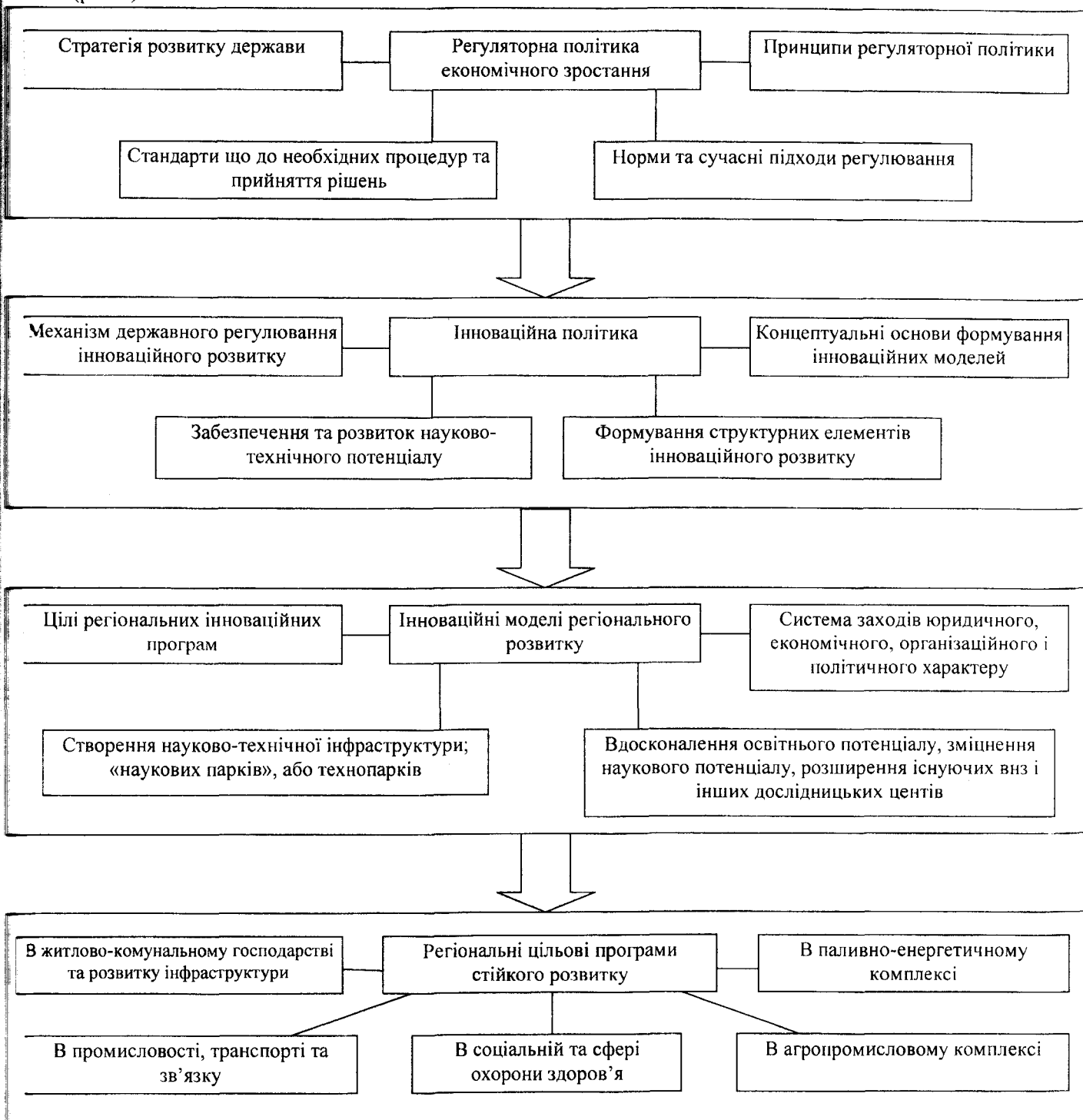

Рис. 1 Механізм інноваційного розвитку регіонів*

* розроблено автором

Відповідно до цього необхідно визначити основні напрями формування інноваційної моделі регіонального розвитку, а саме: дослідження теоретичних і методичних аспектів формування інноваційного ринку; визначення напрямів вдосконалення регулювання інноваційної діяльності і рекомендацій по їх реалізації. Система державного регулювання має бути підпорядкована завданню збереження науково-технічного потенціалу і його мобілізації для здійснення структурної перебудови. Загальнодержавне регулювання науково-технічного розвитку повинне доповнюватися

регулюванням на мезо- і мікрорівні. Найважливішим чинником, що дозволяє регулювати інноваційні процеси, є формування системи інноваційного моделювання з урахуванням зміни парадигми науково-технічної політики та формування структурних елементів сучасної інноваційної політики.

Під державною інноваційною політикою розуміється комплекс цілей і методів дії державних структур на економіку і суспільство в цілому, пов'язаних з ініціацією і підвищенням економічної і соціальної ефективності інноваційних процесів. Особливе місце в системі прямих заходів дії держави на інноваційний бізнес займають заходи, стимулюючі кооперацію промислових корпорацій в області НДДКР і кооперацію університетів з промисловістю. Одним з важливих елементів державної інноваційної політики розвинених країн світу є стимулювання створення у рамках національних економік так званих "наукових парків", або технопарків. Ці технопарки, що є формами інтеграції науки з промисловістю, відносяться до розряду територіальних науково-промислових комплексів. Частиною загальної стратегії держави в області розвитку інноваційної сфери і переходу країни до інноваційно-орієнтованої моделі є створення технопарків у сфері інформаційних технологій. У рамках існуючої концепції розвитку цього напрямку, кожен технопарк буде комплексом, до якого увійдуть офісні будівлі, обладнані за останнім словом техніки, а також уся необхідна інфраструктура для життя фахівців. Планується, що будувати ці технопарки буде місцева регіональна влада при фінансовій підтримці і під контролем державного уряду. Основна ідея технопарків - це створення атмосфери інтелектуальної конкуренції в містах і як наслідок очікується, що робота подібних технопарків дозволить регіонам підвищити свою конкурентоспроможність, що сприятливо відіб'ється на загальному економічному зростанні країни.

Під регіональною інноваційною політикою необхідно розуміти систему заходів юридичного, економічного, організаційного і політичного характеру, спрямованих на розвиток економічного потенціалу і підвищення якості життя населення конкретної території через відповідні нововведення, особливо в науково-технічній сфері. При цьому науково-технічна політика підпорядкована стратегічним цілям розвитку держави та виступає як засіб поживлення економічного зростання регіонів. Ставка на використання для поживлення економіки регіонів накопиченого там науково-технічного потенціалу у поєднанні з підвищенням підприємницької активності переносить центр тяжіння зусиль держави на надання допомоги в мобілізації внутрішніх резервів. Іншими словами, зменшується питома вага прямої підтримки з боку держави, зростає значення непрямих методів регулювання. Важливим завданням регіонального науково-технічного розвитку є оновлення традиційних і технологічно відсталих або екологічно шкідливих галузей виробництва, сконцентрованих переважно в старих промислових центрах. Забезпечення регіонального науково-технічного розвитку це не лише економічне, але і важливе політичне завдання, що вимагає серйозної уваги з боку уряду і регіональних органів влади. Це завдання сьогодні особливо актуальне у зв'язку з децентралізацією усієї системи державного управління і підвищенням економічної самостійності регіону. Нові умови міняють стереотипи господарської поведінки, що склалися, примушують шукати додаткові ресурси для регіонального розвитку. Важливу роль в цьому процесі повинні зіграти науково-дослідні установи і вищі учбові заклади. Їх часто невикористаний в сучасних умовах науково-технічний потенціал потребує переорієнтації на проблеми регіонального розвитку, від чого виграють усі зацікавлені сторони. Місцеві підприємства, пов'язані з сферою виробництва, отримують істотне підживлення свіжими ідеями і розробками. Наукові колективи і окремі вчені знайдуть нові джерела фінансування НДДКР, що важливо в умовах скорочення реальних об'ємів фінансування з державного бюджету. Отже, не буде втрачений і більше того активно запрацює в інтересах регіонів накопичений в них науково-технічний потенціал.

Висновки. У цьому процесі розвитку регіону саме наукомісткі галузі найбільш ефективні з точки зору вирішення проблеми зайнятості, вони вимагають добре розвинутої інфраструктури, і тому створення одного робочого місця в таких галузях спричиняє за собою 5-6 наукомістких робочих місць у сфері обслуговування. Конкретні цілі регіональних інноваційних програм визначаються таким чином: створення або вдосконалення освітнього потенціалу, тобто організація учбових закладів і різного роду курсів, що забезпечують підготовку і перепідготовку кваліфікованих технічних фахівців середньої ланки, підвищення якості навчання в школах, введення в шкільні програми спеціальних курсів професійного навчання; зміцнення наукового потенціалу, створення нових і розширення існуючих ВНЗ і інших дослідницьких центрів, зміцнення зв'язків з великими науковими центрами країни в інших регіонах; сприяння розвитку усіх форм інноваційної підприємницької діяльності, особливо в наукомістких галузях виробництва як шляхом створення нових фірм, так і шляхом залучення підприємств з інших областей країни і з-за кордону; створення су-

.II. , 970, 2011 .

1. : // .— 2005,— 6.— . 28-32.
2. 1991-2009 / . . . [.] ; ; - . / . „ . „ . . - // . - 2008. - 4 (82). - . 73-81.
3. . - 2008. - 7. - . 24-36. // . . . - 2006. - 3. - . 58 - 76.
4. // . - 2006. - 3. - . 58 - 76.
5. Н. . - // . : . -X.: «1 », 2006. - . 107-133.
6. www.business.ua
7. www.day.kiev.ua
8. www.for-ua.com
9. www.innovation.com.ua
10. [] : . - , 2010. - : www.innovbusiness.ru.